

T.C.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu

Topluma Hizmet Uygulamaları ve Sosyal Sorumluluk Çalıştayı

Sosyal Sorumluluk ve Topluma Hizmet Uygulamaları “Derslerinin Felsefesi
ve İçeriği” Çalışma Grubu Raporu

30 Kasım-1 Aralık, 2013

ANKARA

Bu rapor;

YÖK ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İşbirliği Protokolü kapsamında gerçekleştirilen “Topluma Hizmet Uygulamaları ve Sosyal Sorumluluk Çalıştayı”nın “dersin felsefesi ve içeriği” konulu çalışma grubunda üretilen önerilere ilişkindir.

Yürütücü

Doç. Dr. Mukaddes Erdem

Çalışma Grubu

Handan Artürk Dursun

Ahmet Çalım

Zeynep Bahar Çelik

Yılmaz Kaplan

Huriser Aşıcı

Burcu Kılıçoğlu

Nilay Sinem Uyaniker

Asuman Ağaçsapan

Seray Yüksel

Mehmet Sertpolat

Aylin Göztaş

Murat Gölge

Simge Akbaş

Didem Koban

Gülşen Erengül Baysal

Sosyal sorumluluk ve topluma hizmet öncelikle içinde yaşadığımız topluma ya da topluluğa olumlu katkı yapmayı gerektirir. Birey, almak ya da beklemekten çok vermeye dönük düşünmeli ve kendisi dahil diğer insanların yaşam kalitesini yükseltmeye çalışmalıdır. Eğitim bu bilinci oluşturma ve yaygınlaştırma sorumluluğuna sahip bir kurumdur.

Bu kabulden hareketle çalışma grubumuz konuyu tartışmış ve aşağıdaki önerileri geliştirmiştir.

- Sosyal Sorumluluk ve Topluma Hizmet Uygulamalarının iki ayrı ders; bunun olanaklı olmaması durumunda en az 4 kredilik bir ders olarak açılması.
- Derslerin zorunlu dersler olarak programa konulması ancak gerçekleştirilecek projeler konusunda gönüllülüğün gözetilmesi.
- Gerçekleştirilecek etkinlikler ya da projelerde öğrencilerin akademik eğitimleri ile doğrudan ilişkili olma koşulu aranmaması.
- Derslerin tüm fakültelere aynı statüde açılması.
- Derslerin hangi dönemlerde verileceğine üniversitelerin senatolarının karar vermesi.

Derslerin gerekliliği ve içerikleri

Sosyal Sorumluluk Dersi (2-1-3)- Dersin en geç 2. Yıl 1. Dönemde açılması.

Sosyal sorumluluk, bir toplumda her yaşta bireyin ve her türlü kurumun güven içinde yaşaması için sorumluluk alması anlamına gelmektedir. Çevremizde olup bitenlere duyarlı olmak, sorumluluk alabilmektir. Toplumsal ve bireysel sorumluluk öncelikle bilgili ve bilinçli olmayı gerektirir. Bu noktada eğitimin önemi yeniden gündeme gelmektedir ve eğitim ve bilinçlendirme kavramı üniversiteleri öne çıkarmaktadır.

Bu çerçevede bu dersde öğrencilerin aşağıdaki bilgi ve beceriler kazanmalarını sağlayacak etkinlikler gerçekleştirilmelidir.

İçerik...

1. Sorumluluk ve sosyal sorumluluk kavramı, sosyal sorumluluk alanları
2. İçinde yaşadığımız evren, dünya, toplum, kent, aile, okul...
3. Temel evrensel ve toplumsal değerler
4. Genelde insan hakları, özelde ise kadın, çocuk, yaşlı, engelli vb. hakları
5. Dezavantajlı kitleler
6. Güncel olaylar

7. Gönüllülük, sorumluluk
8. Sivil toplum oluşumları ve görevleri
9. İletişim becerileri
10. Etik ilkeler
11. Araştırma ve paylaşma becerileri
12. Gözlem ve değerlendirme becerileri
13. Öz yönetim ve ilişki yönetim becerileri
14. Proje geliştirme ve gerçekleştirme becerileri
15. Projelerdeki risk faktörleri ve güvenlik önlemleri

Okumalar, tartışmalar, seminerler, yürüyen gönüllü projelere katılmak, küçük proje denemeleri, gözlem ve empati çalışmaları, toplumla tanışma vb. etkileşimli yöntemlerle yürütülmesi önerilen dersin temel amacı bilinçlendirme olmalıdır.

Topluma Hizmet Uygulamaları (1-2-3) – Dersin sosyal sorumluluk dersinden sonra alınması

Sosyal Sorumluluk Projeleri (SSP), toplumda birlikte yaşama kültürünün geliştirilmesi ve üniversiteler ile toplum arasındaki bağların güçlendirilmesine yönelik olarak; toplumsal konulara duyarlı, toplumsal sorunları tanımlayarak bilim ve sanat disiplinleri arasında işbirliği, koordinasyon, ekip ve gönüllülük ruhu ile sorunlara çözüm getiren nesiller yetiştirmek üzere yürütülen projelerdir. (ASEM, 2011). Bu projeler topluma hizmet uygulamaları kapsamında ve uygulamalı olarak gerçekleştirilmelidir.

Bu ders kapsamında öğrencilere aşağıdaki niteliklere uygun topluma hizmet projeleri geliştirmeli ve uygulamalı

Projeler,

1. Evrensel ve toplumsal değerlerle ilgili olmalı.
2. Sosyal, ekonomik, çevresel, rekreatif, kültürel vb. konuları kapsamalı.
3. Hem hedef kitleye hem de proje yürütücüsü bireylere yarar sağlayıcı olma niteliği gözetilmeli.
4. Etik ve ahlaki değerler çerçevesi içinde paydaşlarla işbirliği içinde yürütülmeli.
5. Sürdürülebilir sağlıklı toplumu hedeflemeli ve sonuçları uzun erimli olmalı.
6. Aile, bölüm, üniversite gibi küçük gruplara dönük olabileceği gibi engelliler, kadın sorunları gibi geniş ölçekli de olabilmeli.
7. Sorunlara çözüm getirici nitelikte olabileceği gibi önleyici nitelikte de olabilmeli.
8. Öğrencilerin kendileri tarafından geliştirilmeli ve gerçekten yararlı olacaklarına inandıkları konulara dönük olmalı.

Bu nedenle bu ders kapsamında proje danışmanlıkları öne çıkarılmalı ve sınırlı sayıda öğrenciyle geniş kapsamlı, etkili projeler üretilmeli. Danışman da proje ekibinin bir parçası olmalı.

9. Mevcut duruma dönük ciddi toplum ve kurum gözlemlerine dayalı olmalı, öğrencileri gerçeklerle yüzleştirmeli ve böylece farkındalığı ve sorumluluk almayı motive etmeli.
10. Sosyal farklılığı değil bütünleşmeyi öne çıkarmalı.
11. Takım olmayı ve işbirliği içinde çalışmayı teşvik etmeli.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin teorik kısmında öğrencilere, proje yaşam döngüsü, GZFT analizi, proje planlama ve değerlendirme, proje paydaşları ve ortakları ile bağlantı kurma, proje desteği bulma gibi konularda temel bilgiler verilebilir.

Projelere bağlı olarak etik ilkeler, risk analizi, uzman desteği vb. konularda tartışmalar yapılabilir.

Ayrıca

- Projeler yürütülürken etik ilkeler gözetilmeli, dikkatli bir izleme ve kayıt sistemi geliştirilmeli.
- Öğrenciler kurumlarda yürütülmekte olan projelere de katılmalı ve projeleri insan kaynağı desteği ile güçlendirmeli.
- Projeler riskleriyle birlikte tanımlanmalı ve gerekli güvenlik önlemleri alınmalı.
- Projeler yürütülürken karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin etik ve yasal durumlar proje planında belirtilmeli.
- Sosyal sorumluluk projeleri hedef kitle özelliklerine ve projelerin niteliğine göre ayrıştırılmalı; projelerin gereklerine göre uzman desteği alınmalıdır. Aksi durumda yarardan çok zarar getirebilir.
- Projeler üniversiteler ve bakanlık işbirliği ile oluşturulacak bir etik kurulun onayından geçmelidir. Kurul aynı zamanda öğrencileri etik ilkeler konusunda eğitecek çevrimiçi bir eğitim sertifika programı oluşturmalıdır.
- Proje tamamlandıktan sonra kurum ve üniversite birlikte proje raporunu oluşturmalı.

Değerlendirme

Derslerdeki performansın değerlendirilmesi öğrencilerin ürün dosyalarına dayalı olarak gerçekleştirilmeli ve kriterler konusunda ayrıntılı bir çalışma yapılmalı. Değerlendirmede **öz değerlendirme, akran değerlendirme, hedef kurumun değerlendirmesi, öğretim elemanının değerlendirmesi, gerektiğinde hedef kitlenin değerlendirmesi vb.** çok yönlü değerlendirmeler yapılmalı. Puanlama notla değil “başarılı-başarısız”, “geçti-kaldı” gibi genel ifadelerle yapılmalı.

- Bu dersler yoluyla sorumluluk almayı deneyimleyen öğrencinin deneyimlerini genişletmesi için üniversitenin ders dışı (topluluk vb.) çalışmaları destekleyeceği bir yapılanmaya gitmesi kazanımların sürdürülebilirliği açısından önemlidir.
- Öğretim elemanlarının konuyla ilgili olarak eğitilmesi gerekir.
- Kurumlarla yakın işbirliği içinde olunmalı, kurumların ihtiyaçlarını belirleyerek, projelere kaynaklık etmek üzere üniversitelere iletmesi sağlanmalıdır.

Ek öneriler

- Topluma Hizmet Uygulamaları kapsamında yürütülecek projelerde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da bir paydaş olarak tanınması.
- Dersin organizasyonu ve yürütülmesinin üniversitelere bağlı bir merkez tarafından gerçekleştirilmesi.

SİSTEM DESTEĞİ ÇOK ÖNEMLİ.

Çalışma Grubu

Mukaddes Erdem	Hacettepe Üniversitesi	erdemm@hacettepe.edu.tr
Handan Artürk Dursun	Ankara İl SYDV Md.	handan66@msn.com
Ahmet Çalım	Antalya İl SYDV Md.	ahmet.calim07@hotmail.com
Zeynep Bahar Çelik	Sabancı Üniversitesi	zeynepb@sabanciuniv.edu
Yılmaz Kaplan	Akdeniz Üniversitesi	ykaplan@akdeniz.edu.tr
Huriser Aşıcı	İstanbul İl SYDV Md.	huriserasici@istanbul.gov.tr
Burcu Kılıçoğlu	Bilkent Üniversitesi	brckilic@bilkent.edu.tr
Nilay Sinem Uyaniker	Bilkent Üniversitesi	uyaniker@bilkent.edu.tr
Asuman Ağaçasapan	Anadolu Üniversitesi	aagacsap@anadolu.edu.tr
Seray Yüksel	Boğaziçi Üniversitesi	yukselseray@gmail.com
Mehmet Sertpolat	Aile Bak. G.A.İl Müdürü	msertpolat46@hotmail.com
Aylin Göztaş	Ege Üniversitesi	aylingoztas@hotmail.com
Murat Gölgeli	Anadolu Üniversitesi	imgolgeli@anadolu.edu.tr
Simge Akbaş	Gazi Antep Üniversitesi	akbassimge@gmail.com
Didem Koban	Hacettepe Üniversitesi	dkoban2@gmail.com
Gülşen Erengül Baysal	Sabancı Üniversitesi	gulsene@sabanciuniv.edu